

ALTERNATİF HAMMADDE KAYNAKLARINDA ALGILAMA SORUNLARI

■ Muammer BİLGİÇ

Metalurji Mühendisi

Algıların tanımlamalarımızı ve olguları belirlediği genel bir doğrudur, ancak algıları belirleyen unsurlar biraz tartışmalı da olsa değerlendirme konularına göre aşağıdaki şekilde değişiklik gösterebilir.

- Temel bilgilerimiz, aldığımız eğitim,
- Deneyimlerimiz, kalıplaşmış yargılar, önyargılar,
- İnançlarımız, alışkanlıklarımız, öğrenilmiş çaresizlikler, o anda işimize gelenler,
- Bilgi temelli ve Yöntemli incelemelerimiz,
- Genelde kabul edilen ve bize doğru olduğu söylenenler,
- Kamu oyu oluşturan unsurların değerlendirmeleri vb ler.

Günlük hayatımızda, bilgi temelli olmayan ve genelde doğru kabul edildiği için doğrudur, gerçektir denilenler ile yaşamamızda çok fazla bir sakınca olmayabilir, ancak konumuz eğer Çelik üretim sektörümüzün çok geç ve kendi iradesi dışında güncellenen hammadde sorunu, bunun iç kaynaklar ile karşılanabilme seçeneklerinin irdelenmesi, dikey entegrasyon ve hammadde tedariki açısından geleceğinin garanti edilmesi ise, yaşamsal sakıncalar söz konusudur.

Büyük bir çoğunlukça kesin doğru olarak kabul edilmiş algılamalara karşı argümanları direkt olarak ileri sürmek, inandırıcılıktan uzak spekülasyon söylem olarak değerlendirilebilir, bu nedenle tersinin iddia edilemeyeceği düşünülen saptamaları sorgulamak için sadece bazı basit soruları sormak ve bunları cevaplamaya çalışmak daha doğru olacaktır.

Doğru / Gerçek 1; Türkiye'de Demir Cevher yoktur, yada hafifleterek söyleyelim, yeterince yoktur.

Demir Cevherinin mevcut olup olmadığı, bir dizi yoğun, uzun süreçli ve detaylı Jeolojik çalışma süreci sonucunda saptanabilir, tüm saptamalar o anın ve yapılan çalışmanın kapsamının bir fonksiyonudur.

Türkiye'de geçmişte yapılmış bir takım envanter çalışmaları çoğunlukla MTA'nın ve belki bazı üniversitelerin ve bazı özel üreticilerin tespitlerini derlemekten öteye gitmemiştir. Az veya yok denen şey o çalışmaların bir saptamasıdır. Ülke genelini kapsayan güncel bir derleme mevcut değildir, o nedenle azdır denilen ve bir takım figürler ile desteklenen saptamalar güncel değildir. Ancak sektörün içinde olanlar iyi bilirler ki, son yıllarda yapılan sondajlar ile mevcut rezervlerin çok üstünde tespitler yapılmıştır, yapılmaktadır. En büyük üreticilerin dışındaki demir cevheri üreticilerinin çoğunun yeterli sondaj ve jeolojik değerlendirme yapmaktan uzak olduklarını, bunun da sektörün teknolojik düzeyinin çok yüksek olmaması gerçeğinde olduğu gibi, bu çalışmaları yapacak yeterli sermaye birikimi yaratamamış olmalarından kaynaklandığını iddia edebiliriz. Bilimsel olmayan, ancak sektörün fiili güncel değerlendirmelerinin derlenmesinden kaynaklanan bir tespit yapabiliriz; Türkiye'de Demir cevheri vardır, kuşkusuz bir Brezilya, Avustralya, Hindistan, Rusya, İran kadar yoktur, ancak demir çelik sektörünün hammadde ihtiyacının bir bölümünü karşılayacak düzeyde cevher vardır. Yaşanılan fiili deneyimler bunu kanıtlamaktadır, bu fiili deneyimlerin programlı ve bilimsel düzeyde yaygınlaşması gerekmektedir. Demir cevheri; bilimsel olarak tespiti, teknolojik olarak değerlendirilmeyi ve özellikle EAO kökenli çelik yapımında kullanılabilir hale getirilmeyi beklemektedir. Güncel olarak tartışılan, EAO larda hurda yerine kısmen Demir cevheri türevlerinin kullanılma yolunun açılması sektör için itici bir güç olacaktır. İlginç olan nokta, hem cevher tarafı , hem de Ark ocaklı sektör tarafı böylesi bir yolun mevcut olduğundan habersiz gibidir. Algılamaların değişmesi, tüm gerçekleri değiştirecektir, örneğin Entegre tesislerin alımlarını 2008 den sonra kat kat artırmış olması, yeni bulunan kaynaklar nedeni ile değil, alıcının yerli cevhere bakışının değişmesi nedeniyledir.

Doğru / Gerçek 2; Türkiye'deki Demir cevheri kalitesizdir.

Cevherin kalitesi tek başına tenör figürleri ile tanımlanabilecek bir parametre değildir. Fiyatların yeterli kar marjı içermediği, zenginleştirme yatırımlarını ve bunun operasyon maliyetlerini karşılayabilecek karlılıkların olmadığı bir dönemde yapılan kalite tanımlaması ile , tüm bu operasyonları karşılayabilecek karlılık ve Pazar talebinin olduğu bir dönemdeki kalite tanımlaması farklıdır. Düşük kalite tanımlaması da, rezerv tanımlamasında olduğu gibi güncel bir tanımlama değildir, değişen dünya, fiyat, talep , teknolojik düzey ve zenginleştirilmiş toz demir cevherini Elektrik Ark Ocaklarında kullanılabilir hale

getiren proses ve teknolojilerin geliştirilmiş olması, kabul edilebilir cevher kalitesi tanımlamalarını da değiştirmiştir. Bu nedenle 2006 yılında Dünya toplam cevher tüketiminin % 6 sını oluşturan toz (fine) cevher kullanımı 2015 yılında % 25 leri bulacaktır. Eskiden değersiz olan şimdi değerlidir, kalitesiz olan artık kalitelidir. Daha fazla detaya girmeyi ileriye bırakarak çok rahat iddia edebiliriz, Türkiye'deki Demir cevheri anlamlı karlılıkları sağlayabilecek bir kalite düzeyindedir.

Doğru / Gerçek 3; Türkiye'deki Demir Cevheri Elektrik Ark Ocaklarında kullanılamaz;

Aslında mutlak doğru kabul edilen bu tespitin altında tartışılması gereken bir " inanç " vardır. Elektrik Ark Ocaklarında Cevher kökenli ürünlerin (DRI) kullanımı ekonomik değildir, yatırımları çok pahalıdır, operasyon maliyetleri yüksektir ve mevcut hurda temelli çelik üretimi maliyet profilini olumsuz yönde etkileyecek bir etki yaratacaktır. Bu algı da güncel bir tespite dayanmamaktadır. Zenginleştirilip toz haline getirilecek cevher Kömür esaslı prosesler ile Direkt Redüklenmiş Demir haline getirilebilir. Bu ürünlerin de kullanıldığı EAO esaslı çelik üretiminde, DRI'nın getirdiği olumsuz katkılar dikkate alınsa dahi, mevcuttan çok, çok daha avantajlı bir total çelik maliyet profili gerçekleştirilebilir. Eskiden olmayan veya yaygın olmayan; kömür esaslı ve toz cevher kullanılan DRI üretim teknolojileri artık geliştirilmiştir. Toz cevher, artık önemli bir hammadde kaynağı haline gelmiştir. Bu tür yatırımlar artık daha düşük ve esnek kapasitelerde yapılabilir hale gelmiştir. DRI, artık Türkiye'de üretilebilir ve kullanılabilir hale gelmiştir.

Mutlak doğru olarak kabul edilen bu üç tespitin güncele bilgilere dayanmadığını ve artık bir tespit değil, tüm sektörün önünü tıkayan bir " inanç " haline geldiğini iddia etmek çok mu abartılı olur? Olguları önemli ölçüde bizim algılamalarımızın belirlediği saptamasına dayanarak şunu öneriyorum; lütfen doğrularımızı tekrar gözden geçirelim, etrafımızı kuşatan gerçeği daha net algılamaya çalışalım. 34 Milyon Ton/yıl üretim yapan, müthiş bir dinamizm ile büyüyen, bir sektörün hammadde sorununun mercek altına alınmasının; cari açık, güncel politika ve medya gibi etmenler nedeniyle değil, iradi olarak sektörün kurumları tarafından gündeme getirilmesi ve bu büyüklüğe uygun politikaların geliştirilmesi gerekmez mi ?

Eminim ki bu gün doğru ve gerçeği yansıtır olarak kabul edilen saptamalar, önümüzdeki yıllarda fark edilmeden gündemden kalkacaktır. Gereken sadece algılama ve değerlendirme mekanizmalarının değişmesidir.

Bilgi temelli ve her türlü parametreyi metodik olarak dikkate alacak bir dönüşümü gerçekleştirmek, gerçeği daha doğru algılamanın en temel koşuludur. Özellikle Ark Ocaklı Çelik üretim sektörünün algılamalarının değişmesi , bu sektör için yok olan demir cevheri talebini artıracak, yok olan cevheri var edecek, ve düşük olan kaliteyi yükseltecektir.

Geleceği tahmin etmenin en iyi yolu onu yaratmaktır derler, inanılmaz bir büyüme hızı ile kendisini yaratan Türk Çelik Endüstrisinin hammadde alternatifleri konusunda daha doğru stratejileri oluşturması için gerekli olan entellektüel üretim çalışmaları önümüzdeki gündemdir.